

สมเด็จพระเทพรัตนฯ กับภาษาจีน

คณะสัณนิษฐานของวารสารภาษาปริทัศน์ได้มีโอกาสเข้าไปในสถานทูตจีน ประจำประเทศไทยบนถนนรัชดาภิเษกเพื่อเข้าพบพระอาจารย์สอนภาษาจีนของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี คือ Mrs. Gu Ya Jiong ท่านให้สัมภาษณ์ด้วยภาษาไทยเป็นส่วนใหญ่ ถึงแม้จะออกตัวตั้งแต่ต้นว่าพูดภาษาไทยไม่ค่อยเก่ง

เราเริ่มคำถามแรกด้วยการขอให้ Mrs. Gu เล่าถึงความเป็นมาที่ทำให้ได้มาเป็นพระอาจารย์สอนภาษาจีน ท่านเล่าว่าได้เข้ามาถวายการสอนตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2530 แต่องค์สมเด็จพระเทพรัตนฯ ทรงเริ่มเรียนภาษาจีนมาแล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 โดยก่อนหน้าที่ Mrs. Gu จะมาถวายการสอน ได้มีพระอาจารย์ที่ถวายการสอนมาแล้ว 5 ท่าน ในปีแรกผู้สอนเป็นอาจารย์จากมหาวิทยาลัยปักกิ่ง ต่อมาเป็นภริยาของเจ้าหน้าที่ของสถานทูต 3 ท่าน ช่วยกันสอนในช่วง 2 ปี โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อการสอน แล้วจึงเปลี่ยนเป็น Mr. Wang ซึ่งถวายการสอนอยู่ 4 ปี โดยใช้ภาษาฝรั่งเศสเป็นสื่อในการสอน หลังจากนั้น Mrs. Gu จึงได้มาถวายการสอนโดยถวายการสอนเป็นภาษาจีนบ้างไทยบ้าง และบางครั้งใช้ภาษาอังกฤษบ้าง ท่านอธิบายเพิ่มเติมว่าตัวท่านนั้นมิได้เป็นเจ้าหน้าที่ของสถานทูตโดยตรง แต่สังกัดอยู่ในหน่วยงานซึ่งสอนภาษาจีนให้แก่ เจ้าหน้าที่ชาวต่างประเทศ หน่วยงานนี้สังกัดกระทรวงการต่างประเทศจีน เกี่ยวกับการถวายการสอนสมเด็จพระเทพรัตนฯ นั้น Mrs. Gu เล่าว่าวิชาที่ทรงสนพระทัย คือ วรรณคดีโบราณและประวัติศาสตร์จีน ตลอดจนเรื่องราชวงศ์ต่างๆ โดยเฉพาะราชวงศ์สามก๊ก เพราะใจเฝงและอีกหลายคนในเรื่องมิได้เป็นแต่เพียงทหารอย่างเดียว แต่ยังเป็นกวีด้วย ทรงสนพระทัยด้านกวี เวลาถวายการสอน

จึงเริ่มด้วยบทกวีของราชวงศ์ดังกล่าวแล้วจึงตามด้วยราชวงศ์อื่น ๆ ที่มีปรากฏอยู่ในวรรณคดี นอกจากนี้ยังทรงสนพระทัยบทประพันธ์ของกวีชื่อ หวังหมิง จนทรงแปลบทประพันธ์เรื่องผีเสื้อเป็นภาษาไทยได้

วิธีถวายการสอนสมเด็จพระเทพรัตนฯ ต่างจากที่ Mrs. Gu เคยสอนในมหาวิทยาลัย เพราะเวลาสอนนักศึกษาในมหาวิทยาลัยผู้สอนจะเป็นผู้วางแผนการสอนและเตรียมบทเรียนเอง แต่ในกรณีนี้ผู้สอนถวายการสอนตามพระประสงค์ที่จะทรงเรียน เช่น เมื่อมีโอกาสเสด็จเยือนประเทศจีนครั้งแรก ก่อนถึงเวลาเสด็จ มีพระประสงค์จะทรงเรียนรู้ เกี่ยวกับความเป็นไปของเมืองที่จะเสด็จ Mrs. Gu ต้องจัดเตรียมหนังสือพิมพ์และเอกสารบางอย่างมาถวายให้ทรงอ่าน ซึ่งเป็นงานที่หนักสำหรับผู้สอน เพราะไม่ใช่เรื่องง่าย กว่าจะได้เอกสารต่างๆ มา และยังต้องศึกษาค้นคว้าให้เข้าใจอย่างถ่องแท้เสียก่อนจึงจะนำมาถวายการสอนได้ วิธีการถวายสอน ส่วนใหญ่จะเป็นโดยวิธีแปล และโดยการฝึกหัด แต่พระองค์ทรงมีโอกาสฝึกหัดน้อยกว่านักศึกษาทั่วไป เพราะทรงมีพระประสงค์จะทรงเรียนรู้หลายเรื่อง และเรื่องไหนที่ยากยิ่งอยากเรียน จึงค่อนข้างจะเป็นการเรียนเฉพาะสาขาวิชา (specific purposes) ครูผู้สอนก็ตั้งใจที่พระองค์ทรงสนพระทัยอยากเรียน Mrs. Gu ไม่ได้ประเมินผลการเรียนของสมเด็จพระเทพรัตนฯ โดยวิธีการสอบ แต่ดูจากพัฒนาการที่พระองค์ทรงพึงเข้าใจขึ้นในการเสด็จครั้งหลังๆ และทรงจดจำได้มาก และในการเสด็จประเทศจีนครั้งที่ 3 นี้ ทรงคุ้นเคยกับล่ามคนเดิมมากขึ้น จึงทรงกล้าที่จะใช้ภาษาจีนกับล่าม แสดงว่าพระองค์มีความมั่นใจพระทัยมากขึ้น

Mrs. Gu ได้เล่าเพิ่มเติมว่าทรง 'รับ' ได้ไว้มาก มีพระปรีชาสามารถและทรงมีพรสวรรค์มากในการเรียน ทรงตรัสภาษาจีนกลางโดยใช้สำนวนคล้ายคนจีนแท้ การออกสำเนียงถูกต้อง น่าฟัง และพูดได้ดีกว่าคนจีนโพ้นทะเลเสียอีก เมื่อเรียนถาม Mrs. Gu ว่าทักษะไหนที่พระองค์ทรงทำได้ดีที่สุด ท่านเล่าว่าทรงมีทักษะการฟังและการอ่านที่ดีกว่าการพูด เพราะพระองค์ไม่ค่อยมีโอกาสได้รับสั่งเป็นภาษาจีน มีโอกาสแต่อาทิตย์ละ 3 ชั่วโมงเท่านั้น ตัวอย่างหนึ่งแสดงถึงพระปรีชาสามารถก็คือ ครั้งหนึ่งสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. ได้ทำสารคดีเกี่ยวกับประเทศจีนและเผยแพร่บทกวี ๒๐ กว่าบท ได้มีการถ่ายทอดบทกวีที่ทรงอ่านด้วยพระองค์เอง ซึ่งทรงทำได้ดีทีเดียว สาเหตุหนึ่งที่ทำให้พระองค์ทรงเรียนภาษาจีนได้ดีเป็นเพราะทรง 'ใฝ่รู้' เวลาเสด็จประพาสที่ต่าง ๆ จะทรงจดจำสิ่งต่าง ๆ มาถามครู เช่น ครั้งหนึ่งเสด็จประเทศญี่ปุ่น เมื่อทรงพบช็อกวิแปลก ๆ เมื่อเสด็จกลับจะทรงถามพระอาจารย์ หรือเมื่อเสด็จประเทศจีนไปทอดพระเนตรสถานที่ต่าง ๆ เวลาทรงพบคำขวัญ แชวนตามประตูก็จะทรงจดกลับมาถามพระอาจารย์ของพระองค์ บางทีเสด็จกลับจากต่างประเทศ วันรุ่งขึ้นทรงเรียกให้พระอาจารย์เข้าพบเพราะทรงอยากเล่าเรื่องต่าง ๆ ประทาน ความที่พระองค์ทรงสนพระทัยในเรื่องของภาษา ประวัติศาสตร์ และวรรณคดีมาก จะทรงมีปัญหามาถามมาก และผู้ถวายการสอนเองก็ต้องค้นคว้ามากเพื่อเตรียมพร้อมที่จะถวายคำตอบ บางครั้ง Mrs. Gu ต้องติดต่อให้สถานทูตจัดหา หนังสืออ้างอิงเพื่อจะได้ค้นคว้าอย่างละเอียด

เกี่ยวกับปัญหาในการเป็นพระอาจารย์นั้น Mr. Gu เล่าว่ามีบ้าง ยกตัวอย่างเช่น ครั้งหนึ่ง

พระองค์เสด็จประเทศจีนในขณะที่มีการเปิดประชุมสภา เวลาที่รัฐมนตรี หลี่ เมีง เข้าเฝ้าสมเด็จพระเทพรัตนฯ มีการกล่าวรายงานเรื่องแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติซึ่งเป็นแผน 5 ปี เมื่อเสด็จกลับเมืองไทย ทรงมีความสนพระทัยอยากจะเรียนในเรื่องที่เกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ Mrs. Gu มีปัญหาในการเตรียมตัวเพื่อถวายการสอน และต้องหาเอกสารมาถวาย ภาษาที่ใช้ในแผนพัฒนานั้นมีภาษาของการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นเรื่องยาก แต่ถ้าทรงเรียนแล้วจะเข้าพระทัยสภาพของเมืองจีนว่าเป็นอย่างไร อย่างไรก็ตาม Mrs. Gu ได้แสดงความรู้สึกในการที่ได้มีโอกาสถวายการสอนภาษาจีนแด่สมเด็จพระเทพรัตนฯ ว่า รู้สึกดีใจมาก ถึงแม้จะเหนื่อยยากอย่างไรก็เต็มใจและหายเหนื่อยเมื่อเห็นองค์ลูกศิษย์ ทรงแสดงความกระตือรือร้นในสิ่งที่ครูถวายการสอน และเมื่อเห็นว่าทุกคนรักและเคารพสมเด็จพระเทพรัตนฯ จึงยิ่งดีใจที่เธอเองมีโอกาสใกล้ชิดพระองค์นาน ๆ ในการถวายการสอน คนที่รู้จัก Mrs. Gu ทุกคนต่างชมว่ามีบุญ ซึ่งท่านก็คิดว่ามีบุญจริง ๆ ที่มีลูกศิษย์ที่ตั้งใจเรียนเยี่ยงสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา

ก่อนที่เราจะจบการสนทนากับ Mrs. Gu ท่านได้ยกบทพระราชนิพนธ์บทหนึ่งออกมาให้เราอ่าน และบอกเราด้วยความภาคภูมิใจว่าบทพระราชนิพนธ์นี้ สมเด็จพระเทพรัตนฯ ได้ทรงแปลเป็นภาษาจีนไว้แล้วโดยมี Mrs. Gu เป็นผู้ช่วยแปล และเป็นหนึ่งในหลาย ๆ บทกลอนที่ทรงอ่านเองและเผยแพร่โดยสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อ.ส.ม.ท. เราเห็นว่าเป็นบทกลอน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาทรงเป็นผู้ใฝ่รู้จริงสมดังที่ Mrs. Gu Ya Jiong ได้กล่าวไว้ จึงขอจบบทสัมภาษณ์นี้โดยอัญเชิญบทพระราชนิพนธ์ดังต่อไปนี้

แม้อีกสักร้อยปี	ฉันยังไม่มีเวลา
พอเยือนเยี่ยมโลก	ทั่วขอบฟ้าท่องเที่ยวไป
ถึงวังเร่งรีบรุด	ถ้าไม่สุดลมหายใจ
อยากเห็นทุกสิ่งใน	พื้นแหล่งหล้าจักรวาล
เปิดดวงใจให้กว้าง	รับทุกอย่างอย่างเบิกบาน
เปิดหูตานานาน	เพื่อค้นคิดสังขาร
และเพื่อจะรักยิ่ง	รักจริงรักประจำ
ด้วยรักร้อยถ้อยคำ	เป็นลำน่านร้อยปี

ผู้สัมภาษณ์

ผู้ถอดเทปและ
เรียบเรียง

ศิริพร พงษ์สุรพัฒน์

เสียงทิพย์ สุขศรี

สุมลมาลย์ วรเสียงสุข

สุมลมาลย์ วรเสียงสุข